Dia de les Illes Balears
(Diumenge, 4 de març de 1990)

Dignísimes autoritats, senyores i senyors:

Ara fa set anys que el poble balear té el seu Estatut d'Autonomia, a través del qual, i segons es diu al preàmbul, es proclama com a valor suprem del seu autogovern el sistema democràtic que s'inspira "en la llibertat, la justícia i la defensa dels drets humans, així com la solidaritat entre tots els pobles d'Espanya".

Són set anys d'ençà de l'Estatut. Set anys de fer camí, però —ho hem de reconèixer—, set anys sense arribar a la

meta del nostre autogovern. I és que, en aquest camí cap a la nostra autonomia, hi ha hagut vacil.lacions excessives, qualque intent de tornar enrere, de recuperar competències cedides mirant de reconstruir l'Estat centralista, esquivant la Constitució i oblidant el Títol VIII, que determina l'organització territorial de l'Estat.

ELS PERILLS DE LA REGRESSIÓ

Per aquest camí, no arribarem mai al ple autogovern. La Constitució no diu en cap moment què és una nacionalitat, ni una nació, ni una regió ni un país. Però afirma taxativament que una cosa és la unitat d'Espanya i una altra, compatible necessàriament amb aquesta, el dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions.

La manca d'imaginació generosa en l'aplicació de la Constitució per força originarà tensions entre un Govern Central i les societats de cada comunitat, a l'hora de crear un Estat

compartit per obra i gràcia de les autonomies. Fer-ho amb recels, amb pors i amb lentituds, no farà més que complicar un procés, per si mateix, ja difícil.

SET ANYS DE PROCÉS

Per això, quan es compleixen set anys d'autonomia —i el set hauria de ser número perfecció i de plenitud—, hem de manifestar clarament que l'autogovern encara no és una realitat plena a la nostra Comunitat. La nostra autonomia és només una realitat a mitges.

Durant aquests set anys passats hem fonamentat les institucions, hem posat en marxa la màquina administrativa pròpia, hem aconseguit una consciència i un sentiment de poble, hem garantit el funcionament democràtic i transparent de les nostres institucions públiques i hem fet créixer la confiança social. Expressions com "regió, "nacionalitat" o "país", segons el grau d'aprofundiment en la consciència autonòmica de cada

persona, no són estranyes, sinó fruit de conviccions socials arrelades.

Perllongar més temps el procés de la dotació de competències és perillós perquè ens arriscam a fer que la societat perdi la confiança en les seves institucions i, sense aquesta confiança, mai no es construirà l'edifici de l'Estat dissenyat per la Constitució espanyola com a norma màxima de convivència.

UNA OPERACIÓ A LA INVERSA

L'any passat, i en aquesta mateixa celebració, que va tenir per marc les illes de Formentera i Eivissa, vàrem demanar una participació de la nostra Comunitat en les decisions de l'Estat. I això perquè les Balears són una part substancial de l'Estat espanyol, per història i tradició, per raons econòmiques i socials, per sentiment popular i per voluntat de la societat balear que hi ha fet costat i que va ratificar la Constitució espanyola i el nostre Estatut d'Autonomia.

L'any passat demanàvem també una participació de les Comunitats Autònomes en la política nacional a través d'una conferència permanent d'aquestes Comunitats, en contacte periòdic amb el president de la nació. I ho demanàvem perquè aquest és un paper que constitucionalment ens correspon. Es tracta simplement de conjugar els interessos de l'Administració Central i de les Administracions Autònomes en un clima de cooperació i concòrdia. No hem tengut cap resposta a aquest oferiment de diàleg.

DRETS I DEURES

Tots entenem que la solidaritat que consagra l'article segon de la Constitució ens dóna uns drets, però també, que ens fa tenir uns deures.

Deures i obligacions que assumim plenament com és la defensa de l'Estat en contra dels qui, davant els retalls que pateix l'autonomia i els entrebancs

que es posen a l'autogovern, reaccionen amb demandes maximalistes que sobrepassen la norma constitucional i l'abast de l'Estatut. Deure de satisfer les aportacions econòmiques de les Balears a les despeses comunes de la societat. I assumim també amb responsabilitat el deure d'atendre les justes demandes socials en contra dels sucursalistes i dels defensors d'un Estat centralista. I ho feim perquè no podem frustrar les esperances del nostre poble que ha posat la seva confiança en les institucions pròpies perquè són més efectives i més eficaces en la gestió. Un poble que ens reclama solucions a tots els problemes, encara que les competències siguin de l'Estat Central. La praxis diària del Govern ens assenyala que els ciutadans i les seves institucions cíviques es dirigeixen al Govern i als Consells Insulars com a primers interlocutors a l'hora de plantejar els seus problemes i no es preocupen per qüestions de titularitat de competències. Demanen solucions a la inseguretat ciutadana, a la sanitat

pública, als problemes de manca d'aigua, a l'ordenació de les costes, als transports aeris i marítims... I és que, de cada vegada més, es generalitza la idea que els nostres problemes i el nostre futur, els hem de resoldre nosaltres mateixos. És una demanda no explícita, però sí real, de més capacitat d'autogovern.

Hem parlat de deures, però també hem parlat de drets. La reivindicació dels nostres drets ha estat moderada i raonable fins aquests moments. D'ara endavant, amb la mateixa fermesa i el mateix grau d'exigència reclamarem el dret a rebre la part alíquota que ens correspon per raons de solidaritat com a part de l'Estat que som.

I reivindicarem amb insistència, per dignitat com a poble i per un concepte just d'equidat, el dret que ens atorga l'article 138 de la Constitució, que diu que "L'Estat garanteix la realització efectiva del principi de solidaritat consagrat a l'article 2 de la Constitució,

vetllarà per l'establiment d'un equilibri econòmic, adequat i just, entre les diverses parts del territori espanyol i atendrà en particular les circumstàncies del fet insular".

Sobre aquest dret constitucional exigim tenir un tractament ni millor ni pitjor que els altres, però sí adaptat al fet insular que, per bé o per mal, ens marca sempre. No volem ni igualitarismes ni privilegis, però, encara que alguns ens puguin acusar de victimisme, continuarem demanant allò que, en justícia, ens correspon. I això, com he dit, per dignitat com a poble i perquè consideram que no es pot fer burla a tota la nostra societat.

TANCAR EL PROCÉS AUTONÒMIC

És ben hora ja de tancar —dotze anys després de la definició constitucional del model d'Estat i set anys després del nostre Estatut— el procés autonòmic.

Si el pensador Joaquín Costa demanava

set claus per al sepulcre del Cid per evitar la tornada enrere i oposava a la tradició estèril el progrés econòmic, social i polític, nosaltres demanam, d'una vegada per totes, set claus per als panys que s'han de posar al final d'aquest llarg procés de goteig de competències per arribar a l'Estat de les Autonomies. Ara és el moment —quan ha començat la dècada dels 90 que ens ha d'acostar a la unitat europea i als Estats moderns de responsabilitat compartida—, de fer la segona etapa del procés autonòmic. Una etapa que tendrà dues parts: la primera, centrada en l'aspecte competencial, ha de suposar la dotació de totes les competències previstes a l'Estatut.

I la segona, que quasi ja està enllestida dins la Ponència del Parlament, és la reforma de l'Estatut. Així, els grups polítics tenen ja una base per cercar l'acord. Esper que prevalgui el sentit de la responsabilitat i que això faci realitat el més ampli acord possible.

CONSELLS INSULARS

I aquesta ferma decisió de demanar més responsabilitats de govern per omplir la demanda social de més i millors serveis té un altre caire. Tractam d'acostar les decisions al ciutadà, i, perquè això sigui, a més d'un objectiu, un fet, volem que cada illa tengui majors cotes de responsabilitat.

L'autogovern de les illes també té una dinàmica de portes endins. Els Consells Insulars han de tenir les competències necessàries perquè l'autogovern sigui molt més pròxim al ciutadà i aquelles que facin que es puguin abordar amb més efectivitat les mesures d'actuació política per millorar el nivell de benestar general i encertar molt més en les solucions als problemes.

Cada malaltia té un remei concret. No hi valen remeis generals. Per això, amb aquesta distribució de responsabilitats o amb aquesta reponsabilitat compartida, donarem una reposta més encertada a les demandes socials.

Paral.lelament als treballs de la Comissió Tècnica Interinsular, hem obert la via de cessió de gestió. Es tracta d'esbrinar el camí de la col.laboració entre tots els que tenim l'obligació de fer país, de fomentar el sentit de comunitat, de llevar desconfiances, de donar resposta adequada a la riquesa del fet diferenciador de cada illa i d'assumir les conviccions comunes de fer un país modern, capdavanter dins l'Espanya de les Autonomies i integrat dins el marc de l'Europa moderna de les llibertats.

REAFIRMAR LA NOSTRA IDENTITAT

Reafirmam la nostra identitat de poble. I aquesta és una tasca solidària de tots els que tenim en comú una història, una llengua pròpia, una geografia insular i diferenciada i una gran receptivitat i hospitalitat, que obre les portes a tants i tants de ciutadans d'altres comunitats que han passat a ser i a sentir les Balears com a pròpies.

JULI RAMIS, UN EXEMPLE

I feim aquesta reafirmació d'identitat, posant com a exemple un ciutadà que ha duit la bonhomia, la imaginació i la creativitat artística per tots els camins de l'art contemporani.

Juli Ramis és l'expressió d'aquest esperit de país, d'aquest sentiment de poble, obert a la universalitat, que el fa noble mereixedor d'un reconeixement públic a través de la Medalla d'Or de la Comunitat.

Amb ell, tots gaudim de l'art com a expressió plàstica de la realitat exterior de les nostres Illes i dels sentiments interiors que surten a la llum dels quadres a través del llenguatge dels pinzells i de la matèria que recupera la vida.

I no em resistesc a acabar aquestes paraules amb una cita textual de l'Estatut, que recull la tasca encomanada a aquesta Comunitat. A l'article nou, es determina l'entramat

de relacions entre els poders públics i la societat:

"Les institucions d'autogovern, en compliment de les finalitats que els són pròpies, promouran la llibertat, la justícia, la igualtat i el progrés sòcio-econòmic entre els ciutadans de les Illes Balears, com a principis de la Constitució, així com la participació d'aquests a la vida política, cultural, econòmica i social. Igualment inspiraran la funció de poder públic en el sentit de consolidar i desenvolupar les característiques de nacionalitat comunes dels pobles de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera, així com les peculiaritats de cadascuna d'elles, con a vincle de solidaritat entre totes les illes".

Molts d'anys i llarga vida a l'Estatut.